

תוכן עניינים

מבוא.....	2
1. פרק א'- מעמד האישה בישראל.....	3
2. פרק ב'- בין הדין הדתי והדין האזרחי	
2.1. סמכות דיני המשפחה.....	6
2.2. מרוץ הסמכויות בין בית הדין הרבני לבית המשפט המחוזי (אזרחי).....	7
2.3. פרשת בבלי- מקרה בוחן לטובת מעמד האישה.....	8
3. פרק ג'- הקמת בית המשפט לענייני משפחה והשפעתו על מעמד האישה	
3.1. הקמתו וסמכויותיו	10
3.2. מרוץ סמכויות בין בית הדין הרבני לבית משפט לענייני משפחה	11
3.3. יחידות הסיוע	13
4. סיכום ומסקנות	16
ביבליוגרפיה	18

מבוא

במדינת ישראל ישנה מערכת חוקים המבוססת על המשפט העברי. כאשר אזרחים נדרשים להתדיין בסוגיות מסוימות ולממש את זכויותיהן השונות בבתי המשפט הם אינם יכולים שלא להיות כפופים לראייה הדתית. כראייה לכך, ניתן לראות כי על מנת לממש זכויות הקשורות לנישואין וגירושין, המבקשים בכך יהיו כפופים לחוקים דתיים בבתי הדין הרבניים. על כן, דיני המשפחה שהינו נושא רגיש בפני עצמו יוצר מאבק בין הצד הדתי לצד האזרחי.

בישראל קיימים שני גופים המטפלים בדיני משפחה – מערכת משפטית אזרחית (בתי משפט לענייני משפחה) ובתי דין רבניים כאשר לכל אחת מהמערכות ישנן סמכויות הייחודיות להן. בשל העובדה שהדין העברי מתייחס באופן שאינו שוויוני בין גברים לנשים, לעיתים רבות זוגות הבוחרים להתגרש יבחרו כל אחד בגוף אחר אשר לתפיסתו יניב לו את הרווח הגדול ביותר, דבר היוצר התנגשויות בסמכויות.

לאור האמור לעיל, שאלת מחקרי היא- באיזו מידה הקמת בתי המשפט לענייני משפחה השפיעה על מעמד האישה בישראל?

הפרק הראשון בעבודה יבחן את מעמדה של האישה בישראל במגוון תחומים הנוגעים לחיי היום יום – כלכלה, חברה ופוליטיקה. הפרק השני יסקור את ההבדל שהתקיים בין הדין הדתי לאזרחי בכל הקשור לדיני משפחה לפני הקמת בית המשפט לענייני משפחה. אתיחס בפרק זה לפרשת בבלי כמקרה בוחן לטובת מעמדה של האישה במרוץ הסמכויות שבין הדין הרבני לאזרחי. בפרק השלישי אסקור את הקמת בתי המשפט לענייני משפחה וסמכויותיו וכיצד כל אלו משפיעים על מעמד האישה עוד אציג את השפעתן של יחידות הסיוע שניתנות על ידי בתי המשפט על מעמדה של האישה בישראל, לטובה ולרעה. הפרק הרביעי יהווה סיכום ומסקנות העולות מן העבודה.

מטרתי בסוף העבודה היא להגיע למסקנה היכן מעמדה של האישה נמצא במצב טוב יותר – האם בבתי הדין הרבניים או שמא בבתי הדין לענייני משפחה והאם לאור כך האישה תצא נשכרת יותר אם תגיש את תביעתה בבתי המשפט לענייני משפחה כפי שנהוג לחשוב.

לדעתי, חשוב לחקור נושא זה לעומק ראשית על מנת להבין כיצד אי השוויון במשפט העברי הנהוג בבתי הדין הרבניים משפיע על מעמד האישה ולבחון כיצד ניתן לתקן זאת ולהיטיב עם הנשים אשר יוכלו לגשת אליהם ללא פחד שמא מעמדן ייפגע וזכויותיהן לא ימוצו וכן לאמוד את היעילות של בתי המשפט לענייני משפחה בכל הקשור לנשים בישראל.

1. פרק א' – מעמד האישה בישראל

כבר במגילת העצמאות נכללה הבטחה מפורשת לקיום שוויון בין המינים על אף היותה חוק לא כתוב, היה הדבר ברור. מחויבות זו באה לידי ביטוי באמצעות חוקים ותקנות. כבר בשנת 1951 אישרה הכנסת את חוק **שוויון זכויות האישה** אשר העניק לנשים מעמד זהה לזה של הגברים. בנוסף, נוספו שורה של חוקים אשר נועדו להגן על נשים עובדות מפני שרירות לב של מעסיקים והעניקה להן זכויות כלכליות. כל אלו באו במטרה להגן על מעמד האישה בישראל ולהשתוות במעמדה לזה של הגברים בישראל (ישי, 1996, עמ' 103).

בחינת מעמדן של נשים בישראל מציג הבדלים בולטים בתחום הכלכלה, החברה והפוליטיקה. על פניו, נשים נהנות משוויון הזדמנויות בכל הקשור לפיתוח הפוטנציאל האישי שלהן וכן השתלבות בשוק העבודה והפעילות הציבורית על פי כישוריהן. למרות זאת, לא כך המציאות. בחינת מעמדן של הנשים מראה אי שוויון בין גברים לנשים (ישי, 1996, עמ' 104).

כפי שראינו, **בהיבט הכלכלי** יש מידה רבה של חוסר שוויון הן בסטטוס של ההעסקה והן בהכנסה. רובן המוחלט של הנשים עובדים במקצועות המוגדרים כ"נשיים" ומעטות מהן משתלבות בענפי תעסוקה המוגדרים כ"גבריים" (צמרת-קרצ'ר ואחרים, 2017, עמ' 21).

לאור זאת, נעשתה עבודה רבה בחקיקת חוקים האוסרים על אפליה ופגיעה על רקע של מגדר. בשנת 1988 נחקק חוק שוויון ההזדמנויות בעבודה, השתמ"ח-1988 האוסר על מעביד להפלות בין עובדיו ומבטיח שוויון זכויות בין העובדים. חקיקתו אוסרת הפליה על רקע של מין, נישואים, הורות ונטייה מינית (Nevo, 2019, pp. 1).

אחת מההשלכות הכלכליות על הנשים בישראל היא עוני. העוני היא תופעה המושפעת ממאפיינים מגדריים (תמיר, 2006, עמ' 4). רוב משקי הבית החד הוריים מנוהלים על ידי נשים ושליש מהם נמצאים בקו העוני (מתוך: http://www.exego.net/#_ftn3). בכל אחת מהאוכלוסיות בישראל, ישנם סיכויים גבוהים שנשים ימצאו את עצמן במעגל העוני והאפשרויות לצאת ממנו מוגבלות מאוד. מצב זה מציב את הנשים בעמדה חברתית נחותה ולוקה בחסר בכל הקשור לשוויון הזדמנויות ונקודת הפתיחה שלהן רעה יותר מאשר אוכלוסיות אחרות. מחד, מצפים מהן להיות אחראיות על משק הבית ולגדל את הילדים ומנגד הן נכנסות למצב של חוסר כלכלי קשה המחייב אותן לצאת לעבוד והן מצליחות לעשות זאת רק במשרות חלקיות המעניקות שכר נמוך מאוד, דבר היוצר גם תלות בבן הזוג (תמיר, 2006, עמ' 6).

המדיניות הכלכלית הכללית של ממשלת ישראל לא נותנת מספיק תשומת לב לפגיעה בנשים בגלל מיקומן הנחות במעגל התעסוקה. מדיניות כלכלית הנוגעת בתחומי הפרטה, העבודה, שכר המינימום, מיסוי ופנסיה נוגעים ומשפיעים אחרת על נשים מאשר גברים ופועלת לרעתן. התעלמות